

Pla d'Educació Integral i Competencial

**Fundació
Escola Catòlica
de les Illes Balears**

ÍNDEX

1. Justificació
2. Objectius
3. Fonamentació
 - 3.1. Dimensions
 - 3.2. Competències
 - 3.3. Perfils de sortida

1. JUSTIFICACIÓ

El PEDIC és el reflex de l'organització dels nostres centres, la complementarietat de tots els qui formem les comunitats educatives permet el correcte desenvolupament de la nostra missió. Talment la bresca és el reflex de la increïble organització existent a l'interior del rusc, ja que malgrat la diversitat d'abelles que poden habitar en ell, totes treballen ordenadament per un objectiu comú.

El PEDIC compleix múltiples funcions ja que permet integrar les dimensions i competències connectant les àrees curriculars amb l'acció tutorial i evangelitzadora, tot provocant als nostres alumnes un creixement sòlid i íntegre de per vida. De la mateixa manera, la bresca compleix múltiples funcions, ja que permet no sols emmagatzemar mel, sinó que també serveix de bressol per a les cries, i fins i tot d'aïllant tèrmic durant els mesos més freds.

Construir les cel·les amb forma hexagonal permet a les abelles aprofitar al màxim l'espai disponible dins del rusc. Es tracta així d'un ús òptim de l'espai, on no existeixen els espais desaprofitats ni buits. Fonamentar el PEDIC en la integració de les dimensions de la persona i les seves competències ens permet educar no sols les capacitats intel·lectuals dels nostres alumnes sinó també preparar-los per a ser persones responsables amb si mateixos, amb els altres i amb l'entorn en que viuen.

Si les cel·les fossin rodones o quadrades, es desaprofitaria molt més l'espai dins del rusc. Si eduquéssim als nostres alumnes d'una manera segmentada, aïllant les dimensions de les competències, promouríem en ells espais buits i desaprofitats, i el desenvolupament de personalitats poc sanes, individualistes i, fins i tot, poc sensibles. Així, gràcies a aquestes estructures hexagonals, les abelles sempre han aconseguit al llarg de la història emmagatzemar la mel de la forma més òptima i emprar el menor nombre de recursos possibles. Els instruments que proporciona el PEDIC també són hexagonals, permetent la interconnexió d'aprenentatges, àrees, assignatures, projectes, persones i experiències per fer de la proposta educativa de la FECIB un Projecte Educatiu vertaderament Integral i Competencial.

2. OBJETIUS

- 1) Definir i sistematitzar la pedagogia de l'experiència i aprofundir en les pedagogies i metodologies que estimulen l'experiència espiritual.
- 2) Formar als alumnes, educadors i famílies com agents de canvi amb capacitat de col·laborar amb els altres de forma constructiva i resiliència, per poder donar el millor de si mateixos per al bé comú.
- 3) Trobar-se amb Déu, amb els altres, amb si mateix i amb la Creació, tot realitzant-se en plenitud i compromís.
- 4) Potenciar un desenvolupament progressiu de l'alumne per a facilitar l'adequada adquisició de les competències clau, tenint en compte el procés maduratiu de cada un.
- 5) Dur a terme accions petites i senzilles que permetin cuidar recíprocament les relacions entre la persona i el seu entorn, introduint elements ecològics, socials, econòmics i morals.
- 6) Identificar i precisar les experiències viscudes, encara que siguin senzilles (espais de silenci, de compartir moments de celebració, els sentiments i les emocions...) com a part del creixement integral.
- 7) Acompanyar en el discerniment de la vocació de vida segons les inquietuds de cada un, prioritzant el coneixement propi i l'autoestima per a la presa de decisions.
- 8) Conèixer els referents del carisma propi de cada centre com a guies que reforcin el nostre compromís comunitari i social, sobre tot cap als exclosos de la nostra societat.
- 9) Educar en el desprendiment i la donació com a característiques fonamentals de les nostres comunitats educatives, des d'una actitud d'obertura i acolliment.
- 10) Promoure experiències de recerca de la bellesa, la bondat i la veritat i fomentar l'empatia com a mode d'humanitzar les relacions.

3. FONAMENTACIÓ

El PEDIC és el document que sosté el Projecte Educatiu Institucional de la FECIB. Com a centres d'identitat catòlica la nostra tasca parteix de l'humanisme cristià, el qual situa a la persona en el centre.

El perfil de sortida de l'alumne FECIB es fonamenta en les dimensions que aquest desenvolupa i les competències que assoleix, ja que ell és el centre de la nostra missió. La complementarietat entre les dimensions i les competències ens permet educar persones integres. Considerarem un alumne digitalment competent quan sigui capaç d'integrar la seva dimensió ètica a l'hora de fer publicacions a les xarxes socials. I tant sols ho aconseguirem si el punt de partida de totes les nostres accions dintre de l'escola són les dimensions de la persona. Eduquem les dimensions i tal i com deia Jacques Delors els nostres alumnes aprendran a conèixer, aprendran a fer, aprendran a viure junts i aprendran a ser.

3.1. DIMENSIONS

Fixant la mirada enrere no és difícil afirmar que l'educació dels infants sempre ha estat un tant esbiaixada, en una o altra direcció, amb unes o altres perspectives, tendències o modes.

Ja des de l'antiguitat trobem consciència de que l'ésser humà no és un conglomerat artificial d'elements juxtaposats, sinó un tot integrat que constitueix un suprasistema dinàmic, format per molts subsistemes perfectament coordinats: el subsistema físico-biològic, el psicològic, l'intel·lectual, l'emocional i afectiu, l'eco-social, l'estètico-cultural, l'ètico-moral, l'espiritual... Tots junts i integrats constitueixen la persona, i la seva falta d'integració o coordinació desencadena processos patològics de diferent índole. Per

això, conduir l'infant cap a un ple desenvolupament de la seva realitat integral, constitueix una de les empreses més difícils i ambiciosos que pugui proposar-se una comunitat educativa. No obstant això, a la FECIB caminem en aquesta direcció, obrint horitzons i il·luminant camins.

La història de la psicologia ha tractat la persona com ésser pluridimensional. Grans pensadors com Jung, Freud, Wiggins, Goldberg, etc han anat definit el nombre de dimensions que conformen la persona i la relació i efecte que aquestes tenen entre elles mateixes i en la vida de la persona. Des de la perspectiva acadèmica les dimensions de l'ésser humà són tots els elements i àmbits que descriuen les potencialitats que tenen les persones. És a dir, són característiques que indiquen habilitats i qualitats a través de categories i conceptes construïts racionalment i que ens permeten graduar la noció de desenvolupament humà amb l'objectiu de definir una pedagogia que ens permeti formar persones reflexives, crítiques, compromeses, sensibles, responsables i capacitades per a discernir els signes dels temps.

Partint de l'humanisme cristià l'educació integral que proporcionen els centres de la FECIB es fonamenta en el desenvolupament de 7 dimensions:

Dimensió espiritual

Gràcies als treballs de William James (1901) es reconeix l'academicitat de l'estudi empíric de l'espiritualitat com a fenomen psicològic, però no trobem una conceptualització no teològica de l'espiritualitat fins a la psicologia humanista. A. Maslow (1943) situa el terme autorealització a la cúspide de la seva piràmide i la defineix com un estat espiritual en que l'individu emana creativitat, és feliç, tolerant i té un propòsit, la missió d'ajudar als demés a assolir aquest mateix estat.

En la mateixa línia Victor E. Frankl (1966) defensa la idea d'un inconscient espiritual, s'hi engendra una moralitat i unes creences o religiositat profundes que permeten a la persona donar sentit al patiment, entre d'altres coses.

La coneguda com a Comissió Delors (1993) afirma que la tensió entre lo espiritual i lo material és una de les tensions del nostre temps que cal aprendre a gestionar, ja que

el món malgrat no expressar-ho té set de ideal i de valors. És uns de les nobles tasques de l'educació suscitar a cada infant aquesta elevació del pensament i de l'esperit.

Els psiquiatres Cloninger, Przybeck i Svrakic (1994) expressen que l'espiritualitat és una dimensió de la personalitat que engloba la capacitat de transcendència de l'ésser humà, el sentit del sagrat o els comportaments virtuoses que son exclusivament humans, com el perdó, la gratitud, la humilitat o la compassió.

Entre els nou tipus d'intel·ligència que marquen, B. Mac Gilchrist, J. Myers i K. Reed, com a necessaris en el sistema escolar hi trobem la intel·ligència espiritual definida per uns valors, facilitadora per a l'adquisició d'un sistema de valors i caracteritzada per valorar fonamentalment la vida i el desenvolupament de tots els membres d'una comunitat.

Els professors de la Universitat de Califòrnia, R. Emmons, C. Cheung i K. Tehrani (1998) estableixen que l'experiència espiritual necessita de cinc components: la capacitat de transcendència, la capacitat d'experimentar estats elevats de consciència, la capacitat d'influir en les activitats quotidianes i relacionar-les amb un sentit del sagrat, la possibilitat d'utilitzar recursos espirituals per resoldre problemes a la vida i la possibilitat de presentar comportaments virtuoses.

Els estudis desenvolupats des de aleshores animen a Howard Gardner (1999) a postular l'existència d'una novena intel·ligència, l'existencial o transcendent que defineix com la capacitat de situar-se un mateix davant la immensitat del cosmos i la capacitat de demanar-se per determinades característiques existencials de la condició humana, com el significat de la vida i de la mort, el destí últim del món físic y del món psicològic, i la possibilitat d'experimentar alguns estímuls com l'amor profund o la contemplació artística.

Ja a començaments d'aquest segle la física, filosofa i psicòloga Danah Zohar i al psiquiatre Ian Marshall (2001) encunyen el terme Intel·ligència Espiritual. Convençuts de que els éssers humans cerquem dotar la realitat de significat descriuen dita intel·ligència com la capacitat de reformular i contextualitzar l'experiència i, en conseqüència, la capacitat per transformar la nostra comprensió de la realitat, i exposen cinc trets que la caracteritzen: la capacitat de flexibilitat, un grau elevat d'autoconeixement, la capacitat d'afrontar el dolor, la capacitat d'aprendre amb el

sofriment, la capacitat d'inspirar-se en idees i valors, el rebuig a causar danys als altres, la tendència a qüestionar-se les pròpies accions, i la capacitat de seguir les pròpies idees, fins i tot, en contra del que s'estableix o és convencional.

Poc després, la psicòloga F. Vaughan (2002) postula que la intel·ligència espiritual està relacionada amb la intel·ligència emocional perquè l'espiritualitat implica desenvolupar una sensibilitat intrapersonal i interpersonal, "Parar esment als pensaments i sentiments subjectius i conrear l'empatia és part de l'augment de la consciència de la vida espiritual interior." Explica també que utilitzem la nostra intel·ligència espiritual quan explorem el significat de preguntes com "Qui soc jo?", "Per què soc aquí?" o "Què és el que realment importa?".

Com afirma el sociòleg G. Kessler (2002) si ens proposem educar per una ciutadania plena, el desenvolupament espiritual és part de la tasca de l'escola. Com a docents hem d'acompanyar cada alumne en la recerca d'un mateix, camí on descobrirà el que és sagrat a la vida i el que ho és a la seva pròpia vida. A més a més, per a ser bons acompanyants en aquests processos hem de desacomplexar-nos i fixar la mirada en projectes educatius de països que ja fa dècades que desenvolupen currículums de Desenvolupament Espiritual i Moral, com el cas anglosaxó, que al School Curriculum Assessemnte Authority indica que el desenvolupament espiritual és un important element a l'educació dels infants i fonamental per altres àrees d'aprenentatge.

Fins i tot hi ha experts que parlen de la necessitat d'educar en l'espiritualitat malgrat el postulat d'una societat laica o aconfessional, com diu el catedràtic de ciències naturals R. Yus (2003) considerem que l'espiritualitat és un tema educatiu que encaixa perfectament a l'escola laica, de manera que tots els educadors que ara ajuden als seus alumnes a trobar connexions significatives a les seves vides, sigui a una escola pública-laica o privada-religiosa, són educadors de l'esperit, cada un a la seva manera.

Recentment tant la psicologia, la pedagogia com la teologia han obert un camp d'estudi entorn de l'espiritualitat en la infantesa i joventut. Trobem entre els referents R. Nye i D. Hay (2006) els quals situen l'espiritualitat com a indispensable en la construcció de la consciència racional dels infants. La mateixa Dra. Nye (2009) definirà l'espiritualitat infantil com les formes o camins (the way) que té Déu de relacionar-se amb l'infant i de l'infant amb Déu. Cal esmentar també les paraules de L. Bartoli (2008) quan escriu

que els infants posseeixen, naturalment, una rica vida espiritual però que poques vegades se'ls ofereix un medi o ambient adequat per a viure-la.

Un altre referent serà el Dr. Francesc Torralba (2010 i 2012) qui defineix que una persona espiritualment intel·ligent, és a dir l'objectiu per al qual eduquem la dimensió espiritual, ha de tenir capacitat per discernir els diferents models de sentit presents en la societat, per separar, distingir i avaluar, a la llum del seus propis criteris des del sentit crític, des d'una afectivitat sana i des dels seus principis ètics, morals, eco-socials i de convivència.

Com heu observat són molts els autors que han treballat i escrit entorn d'aquesta qüestió, i que encara avui investiguen. Tots ells han de ser fonament, tant dels projectes específics que derivaran de la dimensió espiritual del PEDIC, com de l'acció directe que els docents dureu a terme amb els alumnes per a que arribin a ser persones amb un desenvolupament adequat de la dimensió espiritual.

Dimensió ètico-moral

Quan naixem, la nostra vida és com una pàgina en blanc que està per escriure, la qual cosa suposa que cadascun de nosaltres haurà de construir la seva pròpia existència i la seva pròpia personalitat. La vida és, per tant, un camí, en el qual haurem de dissenyar el nostre estil de vida personal. La construcció d'aquest camí, que és la meua vida, es va realitzant a través dels fets que realitzo i de les relacions amb els altres, i sobre tot de l'educació que rebem en l'àmbit acadèmic, i sobre tot en l'àmbit familiar. Aquests fets i relacions han de ser triats i decidits per cadascun de nosaltres. És fonamental per al creixement integral dels alumnes ensenyar-los a triar els objectius que volen aconseguir, cercar els mitjans adequats per a aconseguir-los; i a fer-ho en la mesura que sigui possible, en llibertat.

Al llarg del dia realitzem moltes accions diferents. Respirar, per exemple, és una acció que duim a terme de manera instintiva, sense pretendre-ho, fer una passejada, és una cosa que realitzem de manera conscient, sabent el que fem i perquè ens ve de gust, dormir és una cosa que realitzem de manera inconscient, ho fem sense saber que ho estem fent, també podem entrar en una botiga i robar un paquet de llepolies, encara

que no ho fem, perquè sabem que no hem de fer-ho. Quina diferència hi ha entre les primeres accions i l'última? Doncs bé, la capacitat de distingir entre les accions inconscients o instintives i les conscients; i d'entre aquestes últimes les que estan bé i les que estan malament, entre com són les coses i com haurien de ser... és una capacitat exclusiva de l'ésser humà coneguda com la seva dimensió ètico-moral.

Som conscients de la importància i de la confusió lògica que existeix entre els conceptes d'ètica i moral. Per això, revisem que la paraula ètica procedeix del grec “ἠθος”, que significa habitada, lloc on vivim, caràcter, manera de ser. Per tant l'ètica té una perspectiva filosòfica, s'ocupa dels principis, normes i valors que fan digna la vida humana, i ens ajuda a donar coherència a la nostra personalitat respecte al món que ens envolta. Per altra part, la paraula moral prové del llatí “moralis” derivat de l'arrel “mos-moris” que significa “costum” (en referència a estil de vida). El vocable “moralis” s'aplicava a les normes concretes que regien les accions i conductes de les persones. Per tant, la moral defineix els principis, normes i valors de cada persona, grup o generació que porten a una vida bona i justa. Es desenvolupa en la vida quotidiana, en les activitats que constitueixen la nostra manera de ser. Així doncs, reservem el terme moral per a respondre a la pregunta “què hem de fer?”, mentre que l'ètica respon al “perquè hem de fer el que fem”.

Sabem que tota tradició religiosa comporta una doctrina moral, és a dir, una forma de conducta que es regeix pel sistema de creences. Aquests codis morals en el si del cristianisme constitueixen el que podríem anomenar el nostre “estil ètic” o “tarannà moral”; i que consisteix en desplegar la vida des de l'amor a Déu en Jesús, i als nostres consemblants. En definitiva, des de l'humanisme cristià, columna de la nostra tasca, el desenvolupament de la dimensió ètico-moral en els centres FECIB prepara els alumnes per esdevenir persones amb capacitat per:

- Prendre decisions lliures, responsables i autònomes.
- Conèixer les seves responsabilitats i drets com a membre d'una comunitat.
- Comprometre's amb la societat des d'una visió transformadora i renovadora de justícia i solidaritat.
- La realització personal des de l'exercici de les virtuts, els valors fets vida.
- Ser honest.

Dimensió de (esperit) sentit crític

Ensenyar a pensar és la porta cap al descobriment del sentit crític de la vida, és síntesi de la visió interdisciplinària i de la lògica contrastada amb l'experiència vital. L'ésser humà és, per definició, creador d'imatges, descodificador de símbols, elaborador de projectes i abstraccions.

El concepte de sentit crític no escapa a la controvèrsia o confusió pròpies de qualsevol camp de coneixement. Tal com afirmen R. Paul, A. Binker, D. Martin, C. Vetrano i H. Kreklau (1995) moltes persones, entre elles els docents i els alumnes, tenen algunes nocions del que és el sentit crític. Alguns pensen que és una cosa negativa, com fer un judici o la capacitat d'opinar o manifestar un punt de vista personal, sigui o no fonamentat, o bé una actitud contestatària i d'oposició sistemàtica. Uns altres tenen la noció d'un pensament lògic o un bon pensament.

Per alguns docents sembla que tan sols és una llista de destreses que no saben massa bé com integrar en el seu quefer diari, en aquest sentit afirma F. Díaz-Barriga (2001) que en molts programes educatius trobem afirmacions com ara que amb l'estudi d'alguna disciplina, per exemple la història, pretén la formació d'alumnes crítics, que prenguin consciència o qüestionin la seva realitat social i històrica i participin en el seu paper d'actors socials actius. No obstant això, aquests agents educatius tenen poc clar què és pensar críticament o com poden intervenir pedagògicament per a fomentar aquesta dimensió, ja que sabem que aquest no és en cap cas la sumatòria d'habilitats puntuals aïllades d'un context i contingut determinat.

El pensament crític ha estat definit per múltiples autors, un dels més influents és R. Ennis (1985) qui concep el sentit crític com el pensament racional i reflexiu interessat a decidir què fer o creure. És a dir, d'una banda, constitueix un procés cognitiu complex de pensament que reconeix el predomini de la raó sobre les altres dimensions del pensament. A la mateixa definició C. Furedy i J. Furedy (1985) afegeixen que l'habilitat d'accionar el sentit crític suposa destreses relacionades amb diferents capacitats com per exemple identificar arguments i supòsits, reconèixer relacions importants, realitzar inferències correctes, avaluar l'evidència i l'autoritat, i deduir conclusions.

Més endavant R. Ennis (2011) enumera quinze capacitats que permeten el desenvolupament del sentit crític: Centrar-se en la pregunta, analitzar els arguments,

formular les preguntes de clarificació i respondre-les, jutjar la credibilitat d'una font, observar i jutjar els informes derivats de l'observació, deduir i jutjar les deduccions, induir i jutjar les induccions, emetre judicis de valor, definir els termes i jutjar les definicions, identificar els supòsits, decidir una acció a seguir i Interactuar amb els altres, integració de disposicions i altres habilitats per a realitzar i defensar una decisió, procedir de manera ordenada d'acord amb cada situació, ser sensible als sentiments, nivell de coneixement i grau de sofisticació dels altres i emprar estratègies retòriques apropiades en la discussió i presentació (oral i escrita).

Des de l'humanisme cristià que sustenta el nostre projecte educatiu, és indiscutible educar als nostres alumnes en el sentit i esperit crític, ja que una educació que no serveix perquè s'escolti la veu dels silenciats, més enllà de l'opinió pública dominant, o perquè els alumnes esdevinguin persones amb criteri propi i llibertat per donar raó de les seves idees, creences i opinions no és educar a l'estil de Jesús. d'impuls alliberador a l'estil de Jesús, qui crida a tot cristià a pensar i a ser.

Dimensió emocional

Certament Gardner (1983) revoluciona el concepte d'intel·ligència a través de la teoria d'Intel·ligències Múltiples, però no és fins al 1990 que dos psicòlegs nord-americans, P. Salovey i J. Mayer, encunyen el terme Intel·ligència Emocional entesa com una mena d'intel·ligència social que inclou l'habilitat de supervisar i entendre les emocions pròpies i les dels altres, discernir entre elles, i usar la informació per a guiar el propis pensaments i accions. Segons ells aquest concepte és la fusió dels conceptes d'intel·ligència intrapersonal i interpersonal que proposa Gardner, donant-li a més un enfocament una mica menys cognitiu.

Avui per avui, poques persones dels ambients culturals, acadèmics o empresarials ignoren el terme i el seu significat. Això es deu, fonamentalment, al treball de D. Goleman (1995), investigador i periodista del New York Times, qui va portar el tema al centre de l'atenció a tot el món a través de la seva obra La Intel·ligència Emocional, on la defineix com la capacitat de sentir, entendre, controlar i modificar estats emocionals en un mateix i en els altres, és a dir, com el talent bàsic per a viure feliç i triomfar.

Segons recerques recents, els infants amb un adequat desenvolupament de la seva dimensió emocional aprenen millor, tenen menys problemes de conducta, es senten millor amb si mateixos, tenen major facilitat de resistir les pressions del seu entorn, són menys violents i tenen més empatia, alhora que resolen millor els conflictes. Una altra característica dels infants i joves emocionalment intel·ligents és que tenen menys probabilitats de recórrer a una conducta autodestructiva, (com a drogues, alcohol, embarassos adolescents), tenen més amics, gaudeixen de major capacitat per a controlar els impulsos i són més feliços i saludables.

En els nostres centres ja venim treballant la intel·ligència emocional. Sobre tot en els cursos més primerencs és habitual l'educació en expressió verbal i no verbal de les emocions. Però als centres FECIB fem una passa més, configurem el desenvolupament d'aquesta dimensió des d'un treball permanent i progressiu, des de l'etapa d'Infantil fins a Secundària, Batxillerat i la FP, tot ensenyant als alumnes a posar nom a les seves emocions bàsiques i a captar els signes d'expressió emocional dels altres, a interpretar-les correctament, associar-les amb pensaments que facilitin una actuació adequada i a gestionar emocions que comportin conseqüències negatives en si mateixos i en les seves interrelacions.

Tenim clar que ensenyar als infants a controlar les seves emocions en cap cas significa reprimir-les, perquè educar la dimensió emocional significa ajudar-los a navegar pel difícil món de les emocions no ofegant-les, sinó dirigint-les i equilibrant-les.

És evident la importància del desenvolupament de la dimensió emocional dels educadors per al treball d'aquesta amb els alumnes. Donada aquesta nova exigència de l'educació als docents, hem de desenvolupar funcions com ajudar els alumnes a establir-se objectius personals, establir un clima emocional positiu, oferint suport personal i social per a augmentar l'acte confiança dels alumnes, aprendre a ser bons oïdors, demanar als alumnes que expressin els seus sentiments i expressar-los ells, sent modeladors de les seves emocions, ser pacients i positius, aprofitar les situacions de la vida ordinària de l'aula per a modelar els sentiments, potenciar la confrontació d'opinions a l'aula en un ambient de reflexió i llibertat, contribuint a la millora del judici moral, acceptar els sentiments dels infants, no mostrar indiferència per les seves emocions perquè no s'inhibeixin d'expressar el que senten, tenir la capacitat de posar-nos en el lloc dels alumnes i comprendre els seus motius, necessitats i interessos.

Dimensió afectivo-sexual

Identitat de gènere, sexe, orientació, sexualitat, eròtica, afectivitat... són alguns dels conceptes que més senten els nostres alumnes a través dels mitjans de comunicació. Com abordem i afrontem l'educació afectivo-sexual dels nostres alumnes? De quina forma estam al servei d'alumnes i famílies per afrontar aquest repte? Són algunes de les preguntes a les quals dona resposta el Programa Integrat d'Educació Afectivo-Sexual de la FECIB a partir del qual es marquen les línies de treball per abordar a les aules, des de l'humanisme cristià, realitats com la hipersexualització, els canvis evolutius, la prevenció de possibles situacions d'abús, qüestions de gènere, la concepció de la intimitat, les pors i inquietuds que aquest tema sol despertar en els pares, requereixen d'una atenció especial a aquesta àrea educativa al llarg de les diferents etapes.

Parlam d'un enfocament integrat, això significa que l'educació afectivo-sexual es treballa a totes les àrees i àmbits, de la mateixa forma que ja hi tenim present la qüestió de gènere. Aquest enfocament no desplaça la idea de que aquesta, com altres dimensions de la persona, necessita d'actuacions puntuals i extracurriculars, però sí que hi afegeix l'exigència a tots els membres de la comunitat educativa d'una sensibilitat i formació concretes.

El programa específic de la FECIB que regeix l'acompanyament als alumnes en el seu creixement afectiu considera necessari facilitar als alumnes i famílies un abordatge de l'afectivitat dissenyat amb una doble finalitat:

En primer lloc enfortir, orientar i acompanyar als pares i mares en el seu paper essencial com educadors. I en segon lloc, facilitar un espai dissenyat sota uns criteris bàsics compartits per la comunitat educativa que permeti créixer, a cada un segons el seu moment maduratiu, en el desenvolupament afectivo-sexual de manera sana, respectuosa i equilibrada.

Sabem que l'educació de l'afectivitat, el com ens relacionem amb els altres es gesta des de fins i tot el moment abans de néixer. Per exemple, en l'etapa d'Educació Infantil, l'educació sexual radica en la qualitat de la relació que cada adult (mare, pare, docent) estableix amb l'infant; la qual cosa, li permetre desenvolupar una afectivitat i sexualitat amb major o menor encert. Per això, encara que els contextos educatius que es donen en les famílies o en el col·legi siguin diferents entre si, l'essencial i veritablement important és possibilitar a cada infant el descobrir

de la seva pròpia manera de viure la sexualitat amb llibertat, felicitat, plenitud i, sobre tot, sense segmentar-la de l'afectivitat.

Al llarg de totes les etapes, i especialment en la infància, posem de relleu la necessitat de ser especialment acurats i respectuosos amb els nostres alumnes. Cuidar les nostres respostes davant les seves preguntes, reaccions i comportaments; sempre intentant posar-nos en el seu lloc, escoltant i donant-los les respostes i ajudes que puguin necessitar. Conforme ens anem endinsant en l'Educació Primària, considerem imprescindible donar respostes adequades a les qüestions que els alumnes puguin tenir sobre el seu cos i els dubtes que van sorgint d'acord a la seva edat. A vegades, parlar amb naturalitat de l'àmbit afectiu o sexual no és senzill i ens genera una certa inseguretat per no saber com abordar-ho.

En definitiva, és aquesta la dimensió referida als sentiments, les relacions i els vincle en l'afecte, el qual té un efecte sobre l'aprenentatge com expressa magistralment J. Wolfgang von Goethe: "Només aprenem d'aquells als qui estimem".

En la relació s'estableix un vincle afectiu entre el docent adult i l'infant; vincle que normalment estimula el desenvolupament mitjançant la imitació. En el procés de vincular s'adquireix, en l'etapa inicial de la vida, la confiança bàsica sobre la qual s'assenten les bases del desenvolupament posterior i de la qualitat de la relació amb els altres.

El desenvolupament de la dimensió afectiva en la infantesa i adolescència i joventut des del Programa Integrat d'Educació Afectivo-Sexual de la FECIB es dirigeix a que l'alumne tingui un alt grau d'autoestima, sigui autocrític i reflexiu, estigui en condicions d'expressar els seus propis sentiments, sigui empàtic i respectuós amb els altres.

Dimensió de convivència

Els nostres primers passos en la llar permeten que sorgeixi la persona des d'un marc referencial normatiu. És el primer procés de "personalització" (personar= Ressonar), on se'ns reconeix pel nostre nom, com a persones úniques, amb llaços afectius profunds. Li succeeix l'etapa socialitzadora per mitjà de l'escolarització, la introducció en un món més ampli i complex de relacions socials. En aquesta etapa heterònoma aprenem a acceptar normes, organitzacions i

formes de convivència. Amb aquestes normes venen implícits uns drets i uns deures i valors: “Respecte als altres, perquè els altres em respectin a mi”. Complim unes normes, perquè ens puguem organitzar i viure amb major harmonia i pau. En definitiva, aquesta primera experiència de convivència amb un grup ampli, ens socialitza i ens permet descobrir la relació entre drets i deures.

Dimensió eco-social

3.2. COMPETENCIES

Veure Currículum Autonòmic

4. PERFILS DE SORTIDA: Dimensions i Competències

El perfil de sortida descriu de forma senzilla quines competències, habilitats, destreses i actituds desitgem que posseeixin els alumnes en finalitzar els diferents períodes escolars, i per suposat, en acabar la seva escolarització en els nostres centres.

Capacitats que els ajudin a descobrir, projectar i desenvolupar la pròpia missió des d’una formació completa i coherent. Potenciant els talents i capacitats de cada un sense oblidar els seus desitjos, gustos i somnis; essent conscients de les necessitats de l’entorn i del món, coneixent les circumstàncies i condicionants que poden trobar en el camí de la vida. Des d’aquest perfil de sortida definim cap a on encaminar els projectes i activitats que realitzem a cada un dels cursos.

El desenvolupament de cada una d’aquestes dimensions és diferent segons l’edat, per la qual cosa oferim els elements que volem formar i acompanyar a cada un dels períodes escolars: Educació Infantil (de 3 a 6 anys), Educació Primària (de 6 a 9 anys i de 9 a 12 anys), Educació Secundària i Cicles Formatius Bàsics (De 12 a 16 anys), Batxillerat i Cicles Formatius (De 16 a 18 anys).

En l’educació integral que desitgem impartir considerarem les següents dimensions i competències:

PERFIL SORTIDA**Educació Infantil (3 a 6 anys)****Educació Primària (6 a 9 anys)****Educació Primària (10 a 12 anys)****Educació Secundària Obligatoria - FPB (13 a 16 anys)****Batxillerat – FP (17 a 18 anys)****ESPIRITUAL**

Té coneixement i experiència dels llocs de trobada amb Déu i aprenentatge de com estar en ells.

Té coneixement i experiència dels símbols cristians (creu, llum i els propis de la litúrgia).

Té contacte amb l'espiritualitat (espai, procés, imaginació, relació, intimitat, confiança, silenci, observació, oració, cant, dansa...).

Esta iniciat en la oració com un coneixement en la seva relació amb Déu.

Té coneixement i experiència de Déu Pare, de Maria i de Jesús.

Esta iniciat en el coneixement dels referents propis del carisma originari del centre.

Practica el silenci com a valor.

Valora a Jesús com un amic i a Déu com un pare i creador de totes les coses.

Comença a descobrir la oració com una trobada personal amb l'amic Jesús.

Coneix la figura de Maria com a mare de Jesús i exemple d'entrega.

Coneix la vida i obra dels referents propis del carisma originari del centre, aprofundint en la infantesa d'aquests des d'un paral·lelisme amb la seva pròpia vida.

Coneix l'existència d'altres religions i les respecta.

És capaç de fer i gaudir el silenci.

Descobreix una dimensió transcendent en la realitat.

Reconeix la naturalesa com un regal de Déu que cal cuidar i protegir.

Comença a aprendre a meditar.

Té capacitat per descobrir, viure i celebrar la seva fe amb alegria.

Identifica a Jesús com un amic que escolta i els pot ajudar; i a Maria la seva mare.

Coneix els temps litúrgics associats als esdeveniments de la vida de Jesús.

Participa activament en les celebracions culturals i religioses.

Coneix els principals esdeveniments de la vida dels referents propis del carisma originari del centre i concretament l'herència de les seves obres (congregacions, projectes...).

És capaç de fer silenci, estar atent al moment present i meditar.

És capaç de reconèixer la dimensió transcendent en si mateix i en la realitat que l'envolta.

Descobreix i practica diferents formes de pregar i celebrar.

Té desitjos de passar temps reflexionant sobre el sentit de la seva vida i el que desitja ser i viure.

Dona raó de les seves creences i no esta disposat a creure en qualsevol cosa.

Té una vivència de la fe i identitat cristiana i del carisma originari del centre.

Descobreix la vida com a vocació.

Reconeix l'Església com a Poble de Déu, i distingeix les diverses formes de vida en el seguiment cristià.

Reconeix i respecta les creences, increences o indiferències dels altres.

Experimenta la dimensió transcendent en la realitat i en si mateix.

És capaç d'agrair i reconèixer tot el rebut.

Posseeix habilitats per treballar la seva dimensió espiritual y és capaç d'establir una relació amb

Déu o altres formes de transcendència.

Coneix el sentit cristià de la vida, i pot donar un sentit a la seva vida (basat en la seva religió si és creient).

És capaç de donar raó de les seves creences, i coneix com i on celebrar, compartir, aprofundir i comprometre la seva fe en comunitat.

Ha experimentat el valor de l'acompanyament personal, alguns, l'espiritual, i sap on viure cada un d'ells.

Coneix la identitat cristiana i esta identificat amb molts dels elements del carisma originari del centre.

**PERFIL
SORTIDA**

**Educació Infantil
(3 a 6 anys)**

**Educació Primària
(6 a 9 anys)**

**Educació Primària
(10 a 12 anys)**

**Educació Secundària
Obligatòria - FPB
(13 a 16 anys)**

**Batxillerat – FP
(17 a 18 anys)**

ÈTICO-MORAL

S'inculquen els següents hàbits (Ja que la dimensió moral pròpiament no es desenvolupa fins als 6 anys).

Reconeix les actituds positives i negatives en el seu comportament i en el dels altres.

Respecta les normes de l'aula: compartir objectes i llocs comuns, els torns de paraula, el silenci...

Comença a responsabilitzar-se dels seus actes, a reconèixer la relació causa i conseqüència, i prendre petites decisions.

Comença a adquirir autonomia personal en seves tasques i materials, és responsable.

Respecta les persones i les seves pertinences.

És capaç de compartir el que té amb els demés.

Comença a empatitzar en diverses situacions.

Reconeix situacions de justícia i equitat.

Descobreix la bellesa de l'ordre en les seves coses.

Sap distingir entre el que està bé i el que està malament, la veritat i la mentida, opta per el que està bé i per la veritat.

És conscient i es responsabilitza de les conseqüències dels seus actes.

Valora i cuida el que té.

Comença a construir una escala de valors que l'humanitza.

Es posiciona davant els conflictes i situacions quotidianes.

Reconeix i practica la justícia i l'equitat,

Reconeix la diferència entre deures i drets.

Identifica el valor que hi ha darrera de les normes i per això les compleix.

És capaç de viure en la veritat i sinceritat (rectitud).

És conscient de les conseqüències positives i negatives dels seus actes, i les assumeix.

Interioritza els valors que se li han transmès i els va transformant en virtuts per la pràctica d'aquests: justícia, veritat, bondat, humilitat, tolerància, sinceritat...

Posseeix esperit d'esforç i de sacrifici, té força de voluntat.

És íntegre, coherent i honest.

Reconeix i accepta les seves capacitats-talents i els seus somnis-desitjos.

Comença a construir el seu projecte de vida.

Actua amb coherència als principis i valors que segueix personalitzant i fent virtuts.

És capaç de discernir per prendre decisions des de criteris prèviament definits.

Sap donar raó de les seves decisions, i escollir malgrat impliqui renunciïes.

Valora la bondat, la bellesa i la veritat, i es compromet amb aquests valors absoluts en les petites opcions quotidianes.

Elabora el seu projecte de vida tenint en compte criteris evangèlics i/o humanistes, i inclou el compromís en la transformació de la realitat.

PERFIL SORTIDA

Educació Infantil (3 a 6 anys)

Educació Primària (6 a 9 anys)

Educació Primària (10 a 12 anys)

Educació Secundària Obligatòria - FPB (13 a 16 anys)

Batxillerat – FP (17 a 18 anys)

SENTIT CRÍTIC

Comença a aprendre a diferenciar idees i gustos, a expressar els propis i a diferenciar-respectar els aliens.

Va adquirint opinió pròpia i és capaç d'expressar-la.

Accepta opinions contraries a les seves.

S'inicia en la capacitat de dialogar per arribar a acords.

Descobreix que el que aprèn té una aplicació en la vida real.

Ha desenvolupat gust per aprendre.

Ha adquirit gust per la lectura.

Comença a comparar i discernir la veritat en els anuncis, notícies...

No fa cas a rumors, cerca en les fonts que sap que son més verídiques.

Coneix les conseqüències de l'ús de les xarxes socials.

Reconeix els valors i contravalors en els videojocs.

Està obert i gaudeix del coneixement i l'experimentació.

Relaciona coneixements i pot aplicar-los a problemes quotidians.

És capaç de comunicar el que pensa i respecta el que pensen els altres.

És capaç de fer exposicions orals i de debatre amb respecte.

Comença a organitzar i planificar el seu temps d'estudi, oci i relacions amb autonomia.

Coneix i aplica algunes tècniques d'estudi.

Comença a definir les seves opcions acadèmiques i el seu futur professional (presa de decisions), assumint les renuncies que això implica.

Té criteri propi.

És capaç d'argumentar les seves idees i opinions; escolta i respecta les idees i opinions dels altres, i pot arribar a consensos per mitjà del diàleg.

Organitza, planifica i discrimina lo important en diferents àmbits de l'experiència i el coneixement.

Reconeix, discrimina i és crític amb les fonts d'informació per investigar i cercar la veritat, tant en l'estudi personal com en la seva vida social (no confecciona ni divulga Fake News...).

És capaç d'assumir la iniciativa (ser autònom).

Coneix i aplica diferents tècniques d'estudi segons la matèria: les revisa i millora segons els resultats que va obtenint.

Entra en profunditat en la informació, no queda en lo superficial.

Recorre a diverses fonts per elaborar un treball.

Reconeix i respecta la autoria intel·lectual i cita les fonts.

Va construint el seu propi criteri de pensament i acció.

Sap explicar la seva vocació per als següents anys, a nivell acadèmic, professional, personal, familiar...

Ha adquirit les metodologies per seguir aprenent en els diferents camps del saber i posa aquest coneixements al servei dels altres i del món.

PERFIL SORTIDA**Educació Infantil (3 a 6 anys)****Educació Primària (6 a 9 anys)****Educació Primària (10 a 12 anys)****Educació Secundària Obligatòria - FPB (13 a 16 anys)****Batxillerat – FP (17 a 18 anys)****EMOCIONAL**

Aprèn a esperar. Sent, reconeix i expressa emocions.

Adquireix algunes tècniques que permetin regular l'expressió de les emocions.

Aprèn a acceptar el "no".

Coneix i accepta el seu cos.

És capaç de descobrir coses bones en si mateix i en els altres companys.

Amplia el reconeixement i expressió de les emocions que sent.

Adquireix i aplica tècniques que li permeten regular l'expressió de les emocions.

Identifica les pors per afrontar-les i superar-les.

Conèixer i accepta el seu cos i imatge i no té por de mostrar-la als altres.

Té hàbits saludables i té cura de si mateix (alimentació, esport...).

Coneix i potencia els seus talents, i coneix i accepta les seves limitacions.

Adquireix i posa en pràctica alguna estratègia d'assertivitat.

Coneix les seves emocions, les identifica i sap gestionar-les.

És empàtic.

Accepta els propis errors i fracassos, i gestiona la frustració.

Identifica les diferents fonts de l'alegria, i ho distingeix de les "alegries" efímeres o les que et fan dependre; és capaç de renunciar a elles, o inclús a un plaer efímer per un de més durador.

Accepta la seva imatge corporal, y manté una cura saludable i higiènica del seu cos, evita allò que el perjudica (tabac, drogues, alcohol i altres dependències...).

És capaç de conèixer, identificar i expressar les pròpies emocions i gestionar-les; així com les dels altres: és empàtic i assertiu.

Posseeix coneixement de si mateix, de les seves dificultats i límits, així com les seves potencialitats i talents, sabent equilibrar l'acceptació dels objectius assolits i el desig d'assoliment dels objectius marcats com a propis.

És capaç de trobar i regular la motivació per a l'assoliment dels objectius.

Té bona autoestima, i confiança en si mateix i sense por a ser diferent.

Desenvolupa la seva resiliència, té tolerància a la frustració i a l'estrès; sense por a demanar ajuda. Interioritza el valor que té la seva vida.

Cuida la imatge personal.

Reconeix les seves limitacions i capacitats, accepta la correcció, la crítica i l'alabança com aprenentatge al servei del seu creixement personal i dels altres.

Té equilibri emocional, aconsegueix que no siguin els sentiments els que dominin les seves accions.

Respecta i empatitza les emocions dels altres.

Té caràcter assossegat i alhora determinació.

Entén que no tots els moments vitals son completament satisfactoris.

Assumeix fracassos i té tolerància a la frustració.

És capaç de valorar la bellesa i l'estètica, i gaudir-ne.

PERFIL SORTIDA

Educació Infantil (3 a 6 anys)

Educació Primària (6 a 9 anys)

Educació Primària (10 a 12 anys)

Educació Secundària Obligatòria - FPB (13 a 16 anys)

Batxillerat – FP (17 a 18 anys)

AFECTIVO-SEXUAL

Coneix les diferències sexuals físiques.

És lliure d'estereotips en relació amb el rol de gènere.

Coneix i identifica els diferents tipus d'afecte.

Parla amb naturalitat de temes sexuals emprant un vocabulari precís, ajustat a l'edat i no discriminatori.

Coneix i respecta les diferències entre gèneres.

Distingeix els diferents tipus d'afecte (família, amics, parella...).

Respecta la intimitat.

Accepta la igualtat en el desenvolupament de les responsabilitats sense diferenciar els gèneres.

Coneix els canvis físics propis i aliens, i els respecta.

Respecta les diferents orientacions sexuals. Identifica les diferències que hi ha entre l'afectiu i el sexual.

Sap demanar ajuda per respondre als seves preguntes sobre qüestions afectivo-sexuals.

Sap que hi ha coses que son i no son adequades per la seva edat.

Reconeix el valor de la família.

Gestiona la seva vida familiar (absència, ruptures, conflictes, noves famílies, plaers, satisfaccions...).

Uneix l'afectivitat i la sexualitat en les relacions.

Conforma la seva identitat sexual, i respecta la dels altres.

Sap cercar les fonts adequades per la seva formació i desenvolupament afectivo-sexual.

Esta informat amb realitat i veracitat sobre les conseqüències de les seves relacions.

Respecta la voluntat sexual dels altres.

Reconeix quan hi ha violència en la relació, la rebutja i la denuncia.

Respecta la seva pròpia intimitat i la dels altres.

Està compromès amb la seva família, a la que ajuda.

Assumeix les conseqüències de les seves relacions.

Mantén relacions assertives.

Dona importància a l'afectivitat en la seva forma de comprendre i viure la sexualitat.

Reconeix les relacions tòxiques i té voluntat per evitar-les.

Ha definit la seva orientació sexual i respecta la dels altres.

Reconeix i gestiona situacions familiars.

PERFIL SORTIDA

Educació Infantil (3 a 6 anys)

Educació Primària (6 a 9 anys)

Educació Primària (10 a 12 anys)

Educació Secundària Obligatòria - FPB (13 a 16 anys)

Batxillerat – FP (17 a 18 anys)

CONVIVÈNCIA

Assumeix que no és l'únic.

Es sent part d'un grup.

Aprèn a demanar ajuda i a donar-la quan li és demanada.

Aprèn a solucionar de forma autònoma petits conflictes.

Afavoreix el clima de convivència adequada a l'aula.

Reconeix com a riquesa la interculturalitat.

Descobreix la satisfacció de l'ajuda i l'acollida mútua entre companys.

Respecta a les persones amb independència del seu rol i estatus social.

Coneix i respecta la autoritat.

Sap estar adequadament en distints contextos.

Reconeix i practica diverses normes bàsiques de convivència i cortesia (gracies, perdó...).

Reconeix i accepta a cada un com és, tant física com intel·lectualment.

Viu i gaudeix l'amistat i la companyonia.

Reconeix situacions d'assetjament, evitant-les i sap demanar ajuda.

Gestiona la resolució de conflictes.

És conscient de les conseqüències del mal ús de xarxes socials.

Reconeix les coses bones de l'altre i sap comunicar la seva valoració.

Respecta als iguals més enllà de rassa, sexe, condició social...

És capaç d'ajudar, consolar, perdonar i demanar perdó.

Estableix relacions sanes amb els seus iguals afavorint la comunicació de sentiments, emocions...

És capaç de tenir amics, mantenint relacions cordials i duradores.

Sap dir "no" davant coses que no l'ajuden (situacions de risc...).

És valent per demanar ajuda i no tolerar allò que el deshumanitza.

Coneix i utilitza estratègies en la resolució de conflictes.

És empàtic i valora el positiu dels altres (és capaç de felicitar i alegrar-se amb els altres, així com rebre la valoració que li expressin).

Coneix i practica les normes de cortesia adaptant-les a diferents contextos.

Desenvolupa habilitats socials per a relacionar-se, adequadament amb els seus iguals, amb els seus pares, els seus professors...

És assertiu en les relacions.

És capaç de dir "no" i fer front a les pressions de grup.

Utilitza de forma responsable les xarxes socials.

Respecta les opinions i opcions personals dels altres.

Posseeix habilitats socials.

Distingeix els diversos àmbits de relació, i sap comportar-se en cada un d'ells mantenint la seva personalitat.

És capaç d'adaptar-se i canviar d'opinió des de el diàleg i la tolerància.

És agraït, respectuós i educat.

Desenvolupa l'ètica del tenir cura amb els amics, coneguts i altres persones amb les que es relaciona.

**PERFIL
SORTIDA**

**Educació Infantil
(3 a 6 anys)**

**Educació Primària
(6 a 9 anys)**

**Educació Primària
(10 a 12 anys)**

**Educació Secundària
Obligatòria - FPB
(13 a 16 anys)**

**Batxillerat – FP
(17 a 18 anys)**

ECO-SOCIAL

Té cura de la natura.
Practica el reciclatge i la reutilització de materials.
Fa un bon us i cuida els recursos i materials.
Coneix diferents realitats socials.
Coneix algunes professions de servei als altres.

Recicla per a tenir cura de la natura.
Experimenta la natura com un bé comú que li ha estat donat, com un regal.
Manté net i cuidat l'entorn més proper (classe, pati...).
Cuida les coses, i reutilitza tot el possible.
Reconeix que pot viure amb menys coses.
Coneix el seu entorn social proper, barriada, poble, comunitat autònoma...
Coneix realitats socials de pobresa i comença a col·laborar per pal·liar-les.

Coneix i practica valors ecològics.
Evita caure en el consumisme.
És conscient de que amb la seva acció pot ajudar a canviar situacions socials.
Es compromet amb el seu entorn proper (classe, escola, barriada, poble...).
És obert al món en el que viu: país, continent i món.
Reconeix les situacions que ajuden el desenvolupament sostenible, just i pacífic, de les que no.
És solidari i participa en campanyes renunciant a coses en favor d'altres.

És conscient dels problemes socials i de la possibilitat de solucionar-los de forma justa, pacífica i solidaria.
És responsable i es compromet amb la cura del medi ambient en el seu entorn més proper.
Posa la comunicació de la informació al servei de la bondat, bellesa i veritat.
Coneix i assumeix les responsabilitats socials i polítiques (delegats, representants en el Consell Escolar...).
És valent en la denuncia de les injustícies i es compromet amb qui sofreix.
Participa en aquelles activitats efectives (i adequades a la seva edat) per la lluita contra les injustícies socials i la cura de la creació, de la natura, del planeta...

És conscient de que ocupa un lloc privilegiat en el món.
És conscient de la repercussió efectiva dels seus actes en la transformació social.
Té consciència ecològica i és conseqüent.
Passa de la teoria a la pràctica en la seva vida quotidiana, i es compromet en causes comuns.
Manté un consum sostenible.
Té un compromís concret de solidaritat i/o voluntariat.
Realitza una lectura social cristiana del que no funciona bé en la societat i pren opcions des d'un sentit cristià.

PERFIL
SORTIDA

Educació Primària

ESO

COMPETÈNCIA LINGÜÍSTICA

Expresa hechos, conceptos, pensamientos, opiniones o sentimientos de manera oral o escrita de manera clara y adecuada a diferentes contextos cotidianos de su entorno personal, social y educativo, y participa en interacciones comunicativas con actitud cooperativa y respetuosa tanto para intercambiar información como para construir vínculos personales.

Comprende, interpreta y valora de manera guiada textos orales, escritos y audiovisuales sencillos del ámbito personal, social y educativo para participar activamente en contextos cotidianos y para construir conocimiento.

Localiza, selecciona y contrasta información sencilla procedente de dos o más fuentes, de manera guiada, evaluando su utilidad en función de los objetivos de lectura, y la integra y transforma en conocimiento para comunicarla adoptando un punto de vista creativo y personal.

Lee obras diversas adecuadas a su edad seleccionando, de manera guiada, aquellas que mejor se ajustan a sus gustos e intereses; reconoce el patrimonio literario como cauce privilegiado de la experiencia individual y colectiva; construye y comparte su interpretación de las obras conectándolas con su experiencia personal, lectora y cultural; y crea textos sencillos de intención literaria a partir de modelos dados.

Pone sus prácticas comunicativas al servicio de la convivencia democrática, la gestión dialogada de los conflictos y la igualdad de derechos de todas las personas detectando y rechazando los usos sexistas, racistas y clasistas de la lengua así como los abusos de poder a través de la palabra.

Expresa hechos, conceptos, pensamientos, opiniones o sentimientos de manera oral o escrita de manera correcta, coherente y adecuada a los diferentes contextos sociales, y participa en interacciones comunicativas con actitud cooperativa y respetuosa tanto para intercambiar información como para construir vínculos personales.

Comprende, interpreta y valora con actitud crítica textos orales, escritos y audiovisuales del ámbito personal, social, educativo y profesional para participar en diferentes contextos de manera activa e informada y para construir conocimiento.

Localiza, selecciona y contrasta información procedente de diferentes fuentes evaluando su fiabilidad y pertinencia en función de los objetivos de lectura y evitando los riesgos de manipulación y desinformación, y la integra y transforma en conocimiento para comunicarla adoptando un punto de vista crítico y personal a la par que respetuoso con la propiedad intelectual.

Lee de manera autónoma obras diversas adecuadas a su edad seleccionando las que mejor se ajustan a sus gustos e intereses; valora el patrimonio literario como cauce privilegiado de la experiencia individual y colectiva; y moviliza su propia experiencia biográfica y sus conocimientos literarios y culturales para construir y compartir su interpretación de las obras y para crear textos de intención literaria.

Pone sus prácticas comunicativas al servicio de la convivencia democrática, la resolución dialogada de los conflictos y la igualdad de derechos de todas las personas desterrando los usos sexistas, racistas y clasistas de la lengua así como los abusos de poder a través de la palabra.

PERFIL
SORTIDA

Educació Primària

ESO

COMPETÈNCIA PLURLINGÜE

Usa, al menos, una lengua —además de la(s) lengua(s) materna(s) — para responder a necesidades comunicativas sencillas, de manera adaptada tanto a su desarrollo e intereses como a situaciones y contextos cotidianos de los ámbitos personal, social y educativo.

A partir de sus experiencias, toma conciencia de la diversidad de perfiles lingüísticos y experimenta estrategias que, de manera guiada, le permiten realizar transferencias sencillas entre distintas lenguas para ampliar su repertorio lingüístico individual y comunicarse en contextos cotidianos.

Conoce, comprende y respeta la diversidad lingüística, dialectal y cultural presente en su entorno, integrándola en su desarrollo personal como factor de diálogo y mejora de la convivencia.

Usa eficazmente una o más lenguas — además de la(s) lengua(s) materna(s) — para responder a sus necesidades comunicativas, de manera apropiada y adaptada tanto a su desarrollo e intereses como a diferentes situaciones y contextos de los ámbitos personal, social, educativo y profesional.

A partir de sus experiencias, realiza transferencias entre distintas lenguas como estrategia para comunicarse y ampliar su repertorio lingüístico individual.

Conoce, valora y respeta la diversidad lingüística, dialectal y cultural presente en la sociedad, integrándola en su desarrollo personal como factor de diálogo y cohesión social.

PERFIL
SORTIDA

Educació Primària

ESO

COMPETÈNCIA STEM

Utiliza, de manera guiada, algunos métodos inductivos, deductivos y lógicos propios del razonamiento matemático en situaciones conocidas, y selecciona y emplea algunas estrategias de resolución de problemas reflexionando sobre las soluciones obtenidas.

Utiliza el pensamiento científico para entender y explicar algunos de los fenómenos que ocurren a su alrededor, planteándose preguntas y realizando experimentos sencillos de forma guiada.

Realiza de forma guiada proyectos o modelos y sigue los pasos del proceso de diseño de ingeniería para generar cooperativamente un producto creativo sencillo.

Transmite los elementos más relevantes de algunos métodos y resultados científicos, matemáticos y tecnológicos de forma clara y veraz, utilizando la terminología científica apropiada.

Participa en acciones fundamentadas científicamente para preservar la salud y el medio ambiente, aplicando principios de ética y seguridad.

Utiliza métodos inductivos, deductivos y lógicos propios del razonamiento matemático en situaciones conocidas, selecciona y emplea diferentes estrategias de resolución de problemas analizando críticamente las soluciones y reformulando el procedimiento, si fuera necesario.

Utiliza el pensamiento científico para entender y explicar los fenómenos que ocurren a su alrededor, planteándose preguntas y comprobando hipótesis mediante la experimentación y la indagación, apreciando la importancia de la precisión y la veracidad y mostrando una actitud crítica acerca del alcance y limitaciones de la ciencia.

Plantea y desarrolla proyectos o modelos y conoce y sigue los pasos del proceso de diseño de ingeniería para generar y/o utilizar productos que den solución a una necesidad o problema de forma creativa y cooperativa, valorando la importancia de la sostenibilidad.

Transmite los elementos más relevantes de procesos, razonamientos, demostraciones, métodos y resultados científicos, matemáticos y tecnológicos de forma clara y precisa, en diferentes formatos (gráficos, tablas, diagramas, fórmulas, esquemas, símbolos...), incluyendo el lenguaje matemático-formal, con ética y responsabilidad.

Emprende acciones fundamentadas científicamente, conscientes y responsables para preservar la salud e integridad física y mental y aplica principios de ética y seguridad en la realización de proyectos para transformar su entorno próximo de forma sostenible, valorando su impacto global.

PERFIL
SORTIDA

Educació Primària

ESO

COMPETÈNCIA DIGITAL

Realiza búsquedas guiadas en internet y hace uso de estrategias sencillas de tratamiento digital de la información (palabras clave, selección de información relevante, organización de datos...) con una actitud crítica sobre los contenidos obtenidos.

Crea, integra y reelabora contenidos digitales en distintos formatos (texto, tabla, imagen, audio, vídeo, programa informático...) mediante el uso de diferentes herramientas digitales para expresar ideas, sentimientos y conocimientos, respetando la propiedad intelectual y los derechos de autor de los contenidos que reutiliza.

Participa en actividades y/o proyectos escolares mediante el uso de herramientas o plataformas virtuales que le permitan construir nuevo conocimiento, comunicarse, trabajar colaborativamente, compartir datos y contenidos en entornos digitales restringidos y supervisados de manera segura, con una actitud abierta y responsable ante su uso.

Conoce los riesgos y adopta, con la orientación del docente, medidas preventivas al usar las tecnologías digitales para proteger los dispositivos, los datos personales, la salud y el medioambiente y se inicia en la adopción de hábitos de uso crítico, seguro, saludable y sostenible de las mismas.

Se inicia en el desarrollo de soluciones digitales sencillas y sostenibles (reutilización de materiales tecnológicos, programación informática por bloques, robótica educativa...) para resolver problemas concretos o retos propuestos de manera creativa, solicitando ayuda en caso necesario.

Realiza búsquedas avanzadas en internet atendiendo a criterios de validez, calidad, actualidad y fiabilidad, seleccionándolas de manera crítica, archivándolas adecuadamente para su recuperación y referencia y reutilizándolas con respeto a la propiedad intelectual.

Gestiona y utiliza su propio entorno personal digital de aprendizaje permanente para construir nuevo conocimiento y crear contenidos digitales, mediante estrategias de tratamiento de la información y el uso de diferentes herramientas digitales, seleccionando y configurando la más adecuada en función de la tarea y de sus necesidades en cada ocasión.

Participa, colabora e interactúa mediante herramientas y/o plataformas virtuales para comunicarse, trabajar colaborativamente y compartir contenidos, datos e información, gestionando de manera responsable sus acciones, presencia y visibilidad en la red y ejerciendo una ciudadanía digital activa, cívica y reflexiva.

Identifica riesgos y adopta medidas al usar las tecnologías digitales para proteger los dispositivos, los datos personales, la salud y el medioambiente y es consciente de la importancia y necesidad de hacer un uso crítico, legal, seguro, saludable y sostenible de las mismas.

Desarrolla aplicaciones informáticas sencillas y soluciones tecnológicas creativas y sostenibles para resolver problemas concretos o responder a retos propuestos, mostrando interés y curiosidad por la evolución de las tecnologías digitales y por su desarrollo sostenible y uso ético.

PERFIL
SORTIDA

Educació Primària

ESO

**COMPETÈNCIA EN CONSCIÈNCIA I
EXPRESSIONS CULTURALS**

Reconoce y respeta los aspectos fundamentales del patrimonio cultural y artístico de cualquier época. Comprende las diferencias culturales y la necesidad de respetarlas.

Se inicia en el disfrute y conocimiento de las especificidades e intencionalidades de las manifestaciones artísticas y culturales más destacadas del patrimonio, a través de sus lenguajes y elementos técnicos en diversos medios y soportes.

Enriquece y construye su identidad a través de la expresión cultural y artística creativas, integrando su propio cuerpo, desarrollando sus capacidades afectivas con actitud abierta e inclusiva.

Utiliza con creatividad distintas representaciones y expresiones artísticas. Se inicia en el uso de las técnicas plástica, visuales, audiovisuales, sonoras y corporales para la creación de propuestas artísticas y culturales.

Conoce, aprecia críticamente, respeta y promueve los aspectos esenciales del patrimonio cultural y artístico de cualquier época. Valora la libertad de expresión y el enriquecimiento inherente a la diversidad cultural y artística en su propia identidad.

Disfruta, reconoce y analiza con cierta autonomía las especificidades e intencionalidades de las manifestaciones artísticas y culturales más destacadas del patrimonio a través de sus lenguajes y elementos técnicos, en cualquier medio o soporte.

Expresa ideas, opiniones, sentimientos y emociones de manera creativa y abierta. Desarrolla la autoestima, la creatividad y el sentido de pertenencia a través de la expresión cultural y artística, con empatía y actitud colaborativa.

Conoce, selecciona y utiliza diversos medios/soportes y técnicas fundamentales plásticas, visuales, audiovisuales, sonoras y corporales para crear productos artísticos y culturales a través de la interpretación, ejecución, improvisación y composición, identificando las oportunidades de desarrollo personal, social y económico que le ofrecen, protegiendo su creatividad y respetando la de los demás.